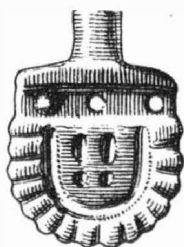

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
POBOČKA V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
1962

BRNO 1963

Předběžná zpráva o hlavních výsledcích výzkumu Rytířské jeskyně

/Lažánky, okr. Blansko/v Mor.Krase.

Jos. Skutil.

Tab. 10 a 11.

K poslední stručné zprávě /Přehl. 1960, 30, 34/ o zjištění prehistorického a středověkého osídlení tzv. Rytířské jeskyně /č.56/ v Mor.Krase, jeskyni známé již od polovice minulého století, podávám předběžnou zprávu o hlavních výsledcích výzkumu této lokality za rok 1962, protože definitivní zhodnocení bude možno podat po vyčerpávajícím výzkumu jeskyně rozvrženém na několik let; jeho základem je přesný plán 1:100, provedený ÚGK odd.293. Pro orientaci uvádím, že jeskyně s hlavní osou přesně SJ směru, otevřená k severu, je 41 m dlouhá, u vchodu 13.5 šir., v 21 m 6.5 m šir., v 34 m 11m šir., u vchodu 17 m vys., dno jeskyně je značně nerovné, dno vchodu je nadm. v.388m, v 29 m je dno 394 m a taktéž stejně v. je nejvyšší bod jeskyně. Po pravé stěně jeskyně se táhne až do délky 16 m vystupující skála. Náš výzkum, který zápasil v pravém slova smyslu s odstraňováním materiálu, pro který musely být vybudovány 2 ochranné zdi a to na příkrém svahu před jeskyní a podél pravé stěny uvnitř jeskyně, se soustředil na přední partii jeskyně. Zde byl hlouben přímo pod portálem jeskyně po celé šířce průkop, který vedle středověkého materiálu získal i něco materiálu únětického a volutového. Již r. 1961 při první sondě v jeskyni se narazilo, jak jsem se už zmínil, na vnitřní lícované kamenné zdivo, ale teprve loňský výzkum mohl zjistit jeho pravou funkci.

Přesně 2 m pod devátým m v levé stěně jeskyně navazuje bokem i v základu těsně na skálu sedící 1 m vysoká a 5.60 m dlouhá kamenná zeď, stojící těsně na opálené vrstvě. Její líc je složena z velkých kamenů, mezi nimiž vyniká zejména velký krápník, analogický krápníku v první sondě u vchodu jeskyně nad neolitickou vrstvou. Pravý konec zdi, vystupující nad bývalý povrch jeskyně, byl značně porušen, ale navazoval původně pravděpodobně opět na zmíněnou vystupující skálu; její přesný roh zde nebylo možno zachytit. Porušení provedli buď dřívější neznámí kopáči, nebo teprve byl kámen vybírán v době válečné, kdy jeskyně sloužila za úkryt. Lícni kameny i vnitřní zdivo sahaly až na někdejší povrch jeskyně a byly pokryty jen několika cm hlíny a všichni dřívější návštěvníci jeskyně po tomto zdivu vlastně chodili a takřka "zakopávali" o vyčnívající kameny, aniž by byli konstrukci zdiva rozeznali. Na pravé straně se zeď poněkud snižovala. U jeskynní stěny byla 1.60 m široká, navazující opět těsně na skálu, ubíhající zde již poněkud do jeskyně, ve středu je 1.50 m šir. a v pravém boku 1.70 m. Vnější strana zdi u stěny jeskyně 1.10 m vys. a snižující se do jeskyně až na ubíhající skálu -- nejvyšší byla 1.30 m nad probíhajícím starým jeskynním korytem, jež hrálo ve zdejší speleogenesi velkou roli -- byla vyplněna menšími jakžtakž přece naskládanými kameny. Důležité poměry byly zjištěny těsně za zdí do vlastní jeskyně, kde byla v pestrých jemných žlutočerveně a zeleněfialových pískách rudického původu hloubena dvoumetrová sonda, která značně přispívá k osvětlení původu jeskyně.

Zbytek násypu při levé stěně jeskyně mezi 5-8 m ukázal 2.15 m pod bodem 7 tento sled vrstev: pod původním povrchem 0.40 m jeskynní hlína, dále 0.25 menší kamenná ssuť promíšená hlínou, níže 0.70 m vrstva větších balvanů s nepatrnou příměsí hlíny; na to následovala zřetelná vrstva bohaté mikrofauny, pod níž byla

0.23 m hnědá rezavá vrstva s několika málo kameny, načež¹ následovala 0.30 m opět hnědější vrstva na povrchu jevící se místy jako bahnitá usazenina. Pod ní probíhala černá popelovitá vrstva středověká, probíhající po celé délce a šířce až pod zmíněnou kamennou zeď. Dále 0.60 m mocná vrstva ostrohranného štěrku představovala vlastně zbytky druhého zdiva, které bylo zřetelné na venkovní straně zřejmě kladenými zasahujícími velkými balvany. Teprve pod nimi byla zřetelná druhá vrstva mikrofauny, načež následovala šeděhnědlá vrstva pleistocenní. Pod bodem 4 m těsně po levé stěně jeskyně byl pod niveau tento profil: 0.70 m nový hlinitý násyp s drobným štěrkem ve spodní části s většími kameny. Pod těmi následovala 0.35 m silná zoela prachovitá různě zbarvená vrstva: humusovitá s hojnou mikrofaunou, bílá travertinová, černá, hnědavá světlejší šedá a šedá nahnědlá. Níže pod tímto souvrstvím byla 0.95 m - 1 m silná vrstva velkých kamenů středních rozměrů tvořící dříve zřetelnou líc zdiva, nyní značně narušeného. Byla promíšena popelovitou prachovitou zemí, do vrchní partie pronikaly dosti četné nesilné kořeny stromů a vchodu jeskyně. Vrstva poskytla hojné středověké střepy a recentní kosti. Před velkými balvany lícního zdiva byly mezi těmito nálezy získány 4 železné šipky a železný bodec, které zřejmě ukazují, že byly vysílány proti tomuto zdivu, které se jevílo ve výkopu jako balvanitý zával. Teprve pod ním byla 0.6 - 0.10 silná prachovitě hlinitá vrstvička s mikrofaunou a pod ní ostrohranný drobný štěrk s pískem a šedou zemí, kde bylo několik volutových střepů a kam vnikly také středověké nálezy.

Stejně vedle těchto SJ profilů byly sledovány samozřejmě i profily ZV směru. V přední partii jeskyně nebylo dosaženo ještě pleistocenních uloženin, které by poskytly paleolitický materiál, kromě několika subfosilních kostí a 2 artefaktů, které jsou zde jistě sekundárního původu, splaveny z další partie jeskyně. Vedle toho bylo získáno během výzkumu v jeskyni celkem 25 pleistocenních kostí, 82 neolitických střepů, 26 halštatských střepů, 1036 různých střepů středověkých, 4 kostěné artefakty, 29 kusů mazanice, 1 kus železná strusky, 26 železných předmětů, 2353 kostí, 1011 kůstek ze zmíněné spodní vrstvy, 7 konchylíí, 11 kusů parohového a rohového materiálu, 4 recentní předměty. Všechno tento materiál bude popsán po definitivním zpracování. Neolitické osídlení z období kultury s volutovou keramikou a eneolitické je známo z řady našich jeskyní, důležité jsou jistě nehojné stopy osídlení únětického, halštatské osídlení je známo ze sousední Koňské, Kateřinské a Úmrlčí. Zajímavé je jistě zjištění středověkého vybudování obou zdí /zadní starší, přední mladší/, které sloužily zřejmě ochrany a byly určitě dobývány. Tak jako středověký materiál Rytířské pochází asi z XV. stol., tak je možno pokládat i zdivo za současné a je velice pravděpodobné, že vybudování jeskynních fortifikací spadá do doby po zničení nedalekého Blanenského hradu proti výtoku Punkvy.

Vorläufiger Bericht über die Haupt-

resultate der Erforschung der Ritterhöhle /Lažánky, Bez. Blansko/ im Mähr. Karste.

In der Ritterhöhle /H.Nr.56/ im Suchbölertale im Mähr. Karste haben wir im Laufe unserer Ausgrabungen im Jahre 1962 neolithische Besiedlung mit der Spiralmeanderkeramik /82 Scherben/ festgestellt, die Spuren der Aunětitzer und Hall-

stättischer Besiedelung nachgewiesen und ein reiches mittelalterliches Material /1036 verschiedene Scherben und 26 eiserne Gegenstände/ gewonnen. Eine Überraschung war die Entdeckung von 2 Steinmauern unter dem hohen Portale der Höhle. Die ältere innere Mauer war 1.10 m hoch, 1.50 m breit und sehr gut erhalten, die jüngere zweite Mauer, die vor der ersten erst später aufgebaut wurde, war dagegen sehr zerstört. Vor dieser zweiten Mauer haben wir 4 eiserne Pfeilspitzen gefunden, die deutlich zeugen, dass diese Fortifikation attackiert wurde. Im Profile dieser Reste haben wir auch 2 durch mächtige sterile Schichten gegliederte rezente Nagetierschichten festgestellt. Zwei paläolithische Artefakte, die wir gefunden haben, stammen aus der sekundären Lage.

Přeložil: J. Skutil

- - -

Další stopy paleolitického člověka v Hulíně, okr. Kroměříž.

Jos. Skutil

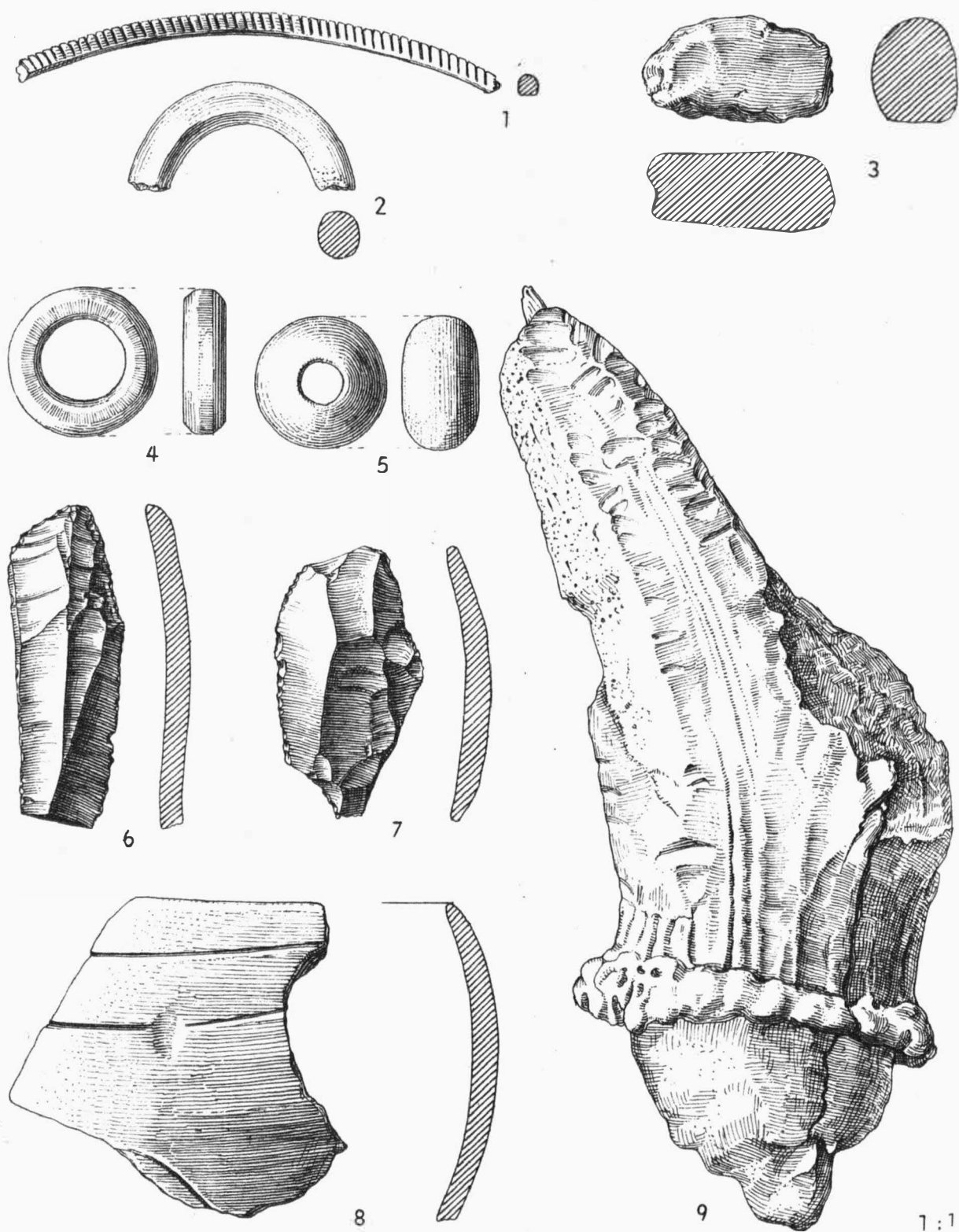
Z Hulína /nadm.v.192 m/, ležícího na Rusavě přicházející z Bystřických hor, která tvořila na dnešním Hulínsku v pleistocénu jistě velké a rozsáhlé bařiny, je známo již několik pleistocenních nálezů. V. Novák uvádí odtud již r.1925 zajímavý kvartérní profil, r.1930 zde byl nalezen v cihelně záhybu kroměřížské trati na terciérních vrstvách pod konchylogicky neobyčejně bohatou spraší /srv. Práce Mor. Přír. spol. sv. XVII, sp.12, sign. F 186, 1945, str.5/ poněkud defektní mamutí kel /srv. Sborn. kl. přír. za rok 1930, roč.13/a k těmto informacím se řadí i nálezy paleolitické, jež jsem zaznamenal sice jako nedosti průkazné podle zpráv H. Janovského v Našem Valašsku 3.1931, 88. Správnost těchto zpráv potvrzují nyní další, byť i nehojné, ale zcela evidentní Krylovy paleolitické nálezy. Jsou to: Pravidelně dlouze fasetovaný 7-8cm dl. nukleus o nepravidelné základně 3.8x2.4cm jen s částečně zachovalou korou po pravé i levé straně a na vrcholku asi dlátovitě použitelný, jehož žlutohnědý radiolaritový materiál nemá dosud ve vláráckých sběrech období. Vlárského původu je však materiál rudého bočního rydla na šikmo přeražené, slabě prohnuté čepeli /4.5, 2.5, 0.8/, k němuž se řadí v levé partii čela poškozené, bíle patinované hranolovité čepelovité škrabadlo. I když nejde při dosavadních hulínských nálezech ještě o tak bohaté sběry jako na jiných dosavadních holešovských stanicích a zejména v Mískovicích, je zcela zřejmé, že i v Hulíně budou získány během doby další nálezy, které ukazují, že i zde v povodí Rusavy se potuloval paleolitický lovec, současník mískovického a zejména předmostského lovce mamutů.

Weitere Spuren des paläolithischen Menschen in Hulín, Bez. Kroměříž.

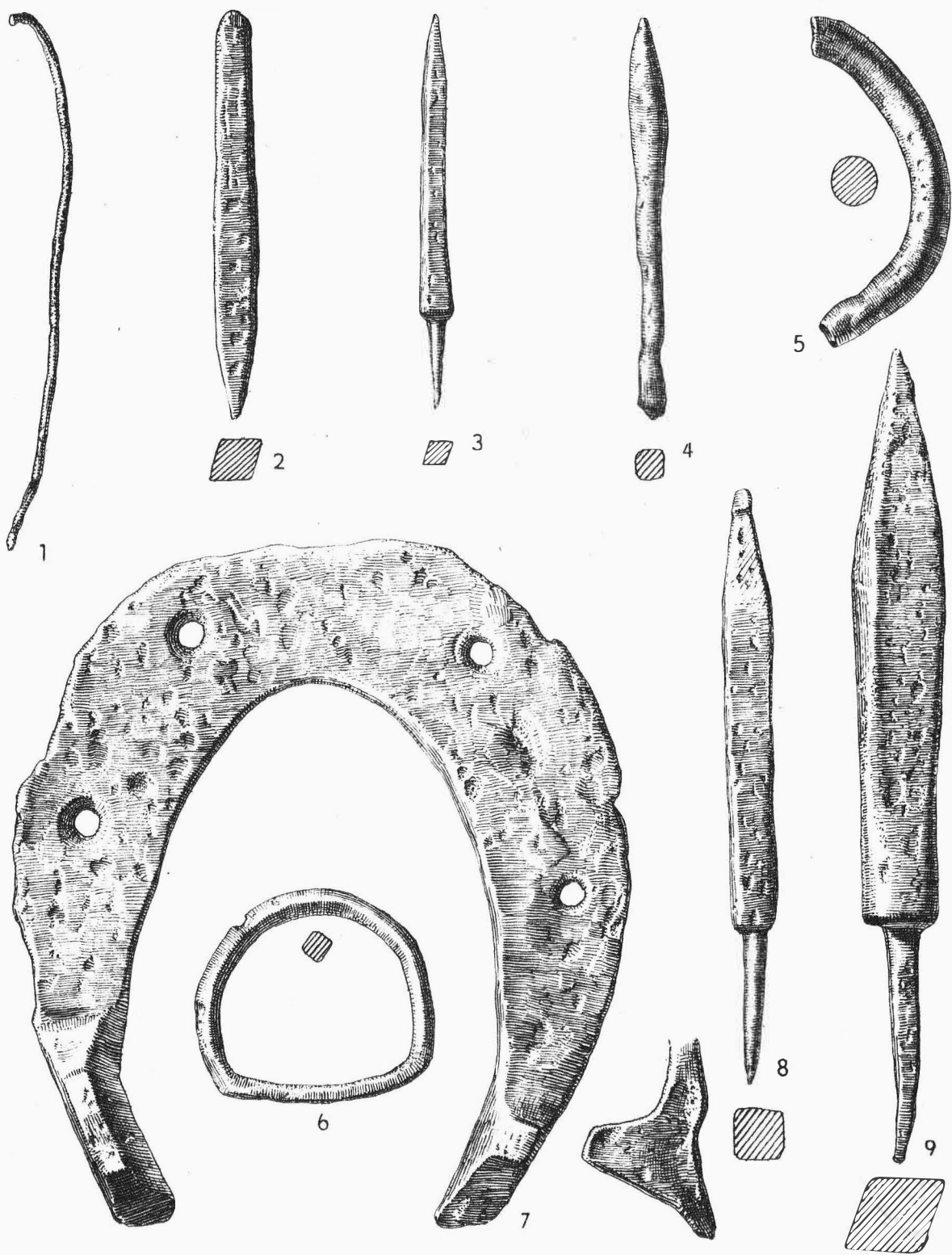
Aus Hulín am Rusava-Flusse sind ein Fund eines Mammutstosszahnes /1930/ und einige nicht ganz erweisliche paläolithische Silexfunde /H. Janovský 1931/ bekannt. H. Kryl hat hier 2 paläolithische Artefakte und zwar ein Kernstück und einen Stichel aus Radiolarit gefunden, die den Aufenthalt des paläolithischen Menschen deutlich bewiesen.

Přeložil: J. Skutil

- - -

Tab. 10. Lažánky / okr. Blansko /. Paleolitické, neolitické a středověké nálezy z Rytířské jeskyně. - Paläolithische, neolithische und mittelalterliche Funde aus der Ritterhöhle.

1:1

Tab. 11. Lažánky /okr. Blansko/. Středověké nálezy z Rytířské jeskyně. - Mittelalterliche Funde aus der Ritterhöhle.

P ř e h l e d v ý z k u m ů 1962.

Vydává: Archeologický ústav ČSAV, pobočka v Brně,
Sady osvobození 19/23.

Odpoředný redaktor: PhDr. et Dr. Sc. Josef Roulík.

Redaktoři: PhDr. Jiří Říhový a PhDr. Anna Medunová.

Překlady: R. Tichý, C. Sc. a E. Tichá.

Kresby: J. Jaša.

Na titulní stránce: Záchytná ploténka ostruhy ze slovanského
kostrového hröbu v Mikulčicích.

Vydáno jako rukopis - 400 kusů - neprodejné.

